

20121573789

МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ

Врз основа на член 21-б став (2) од Законот за игрите на среќа и за забавните игри („Службен весник на Република Македонија“ бр. 24/11, 51/11, 148/11 и 74/12), министерот за финансии, донесе

ПРАВИЛНИК ЗА НАЧИНОТ НА РАБОТА И КОРИСТЕЊЕ, ПРОСТОРНИТЕ, ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКИТЕ И ДРУГИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ НА НАДЗОРНИОТ ИНФОРМАЦИСКИ СИСТЕМ, ОБЕМОТ И НАЧИНОТ НА НЕГОВОТО СЛЕДЕЊЕ И НАЧИНОТ НА НЕГОВОТО ПОВРЗУВАЊЕ И РАЗМЕНА НА ПОДАТОЦИТЕ СО ИНФОРМАЦИСКИОТ СИСТЕМ НА УПРАВАТА ЗА ЈАВНИ ПРИХОДИ

Општи одредби

Член 1

Со овој правилник се пропишува начинот на работа и користење, просторните, техничко-технолошките и другите карактеристики на надзорниот информациски систем кај приредувачите на посебни игри на среќа (во натамошниот текст: НИС), обемот и начинот на неговото следење и начинот на неговото поврзување и размена на податоците со информацискиот систем на Управата за јавни приходи.

Член 2

Поимите употребени во овој правилник го имаат следното значење:

1. “НИС” е компјутерски систем кој ги следи, запишува и чува податоците од сите уреди за играње на кои приредувачот организира игри на среќа, вклучува благајничко работење поврзано со организирањето на игрите на среќа и ги следи, запишува и чува настаните поврзани со функционирањето на тој компјутерски систем, кој треба да се наоѓа на територијата на Република Македонија.

2. Автомат за игра на среќа (во натамошниот текст: АИС) е вид на уред за играње со едно или повеќе места за играње на кое учесникот во игрите на среќа независно игра против уредот, самостојно, а во записите во НИС значи единствена интерна ознака која претставува автомат за играње односно поединечно место за играње;

3. “АFTI (Account Fund Transfer In)” е броило на вкупниот износ на уплата во АИС;

4. “АFTO (Account Fund Transfer Out)” е броило на вкупниот износ на исплата во АИС;

5. Администратор на НИС е лице вработено кај приредувачот на игрите на среќа, одговорно за вклученоста на уредите за играње во НИС, за правилноста и безбедноста на функционирањето и на употребата на НИС;

6. Благајна е просторија во која се вршат готовински, безготовински и жетонски трансакции и каде што се изготвува дневна пресметка во казино, автомат клуб и обложувалница;

7. Безготовинско работење е дел од благајничкото работење вклучено во НИС кое опфаќа употреба на СБР и вклучува проверување на важноста на картичките и на состојбата на парите на СБР, спроведување и бележење на трансакции во поврзувањето со СБР;

8. Вид на НИС е НИС кој може да го сочинуваат заклучени функционални делови на еден или повеќе производители на платформата што ја одредуваат оперативните системи,

системите за работа со бази на податоци, моделот на податоци, клучните шифрарници, програмската опрема и клучните функционалности на системот;

9. Верзија на НИС е НИС од ист вид, на иста платформа, на исти производители, која во основа има ист, евентуално дополнет модел на податоци, меѓу себе поврзани и дополнети клучни шифрарници, а се разликува во некои делови од програмската опрема и во некои функционалности;

10. Влог (уплата) е износот кој учесникот во игрите на среќа го уплатува во одредена игра на среќа на уредот за играње;

11. GM (Games) значи броило на одиграни игри на АИС;

12. Добивка од обложување е износ на пари што уплатно-исплатните места во обложувалницата треба да го исплатат на учесникот во играта на среќа сразмерно на уплатениот влог и утврдениот коефициент од обложувањето;

13. Дневник на НИС е дневник на настаните, опремени со редни броеви и забележан датум и време, кои ги бележи во посебна табела и се врзани за настаните на уредите за играње, на процесите на играње и на процесите поврзани со нив;

14. Електромеханички АИС е автомат за играње со едно или повеќе места за играње и кај кој исходот од играта зависи од електромеханичкиот генератор на случајност или прикажан на електромеханички начин, со исклучок на АИС со електромеханички дискови и уреди со барабани за извлекување;

15. Жетон е замена за одреден износ на пари односно монета со одредена вредност која во играта се употребува за уплати и исплати;

16. Идентификација на прогресива (ID progressive) е ознака која единствено го одредува прогресивниот систем, фондот на прогресивата и нивото на прогресивата истата може да биде составена од ознаката на прогресивата, од ознаката на фондот и од бројот на нивото настапува во сите записи што се однесуваат на таа прогресива;

17. ЈР (Jackpot) е броило на пресметковните кредитни поени на АИС исплатени како главна добивка (џекпот) односно добивка која се исплатува рачно;

18. Картичка за играње е специјална картичка што приредувачот му ја издава на учесникот во игрите на среќа со намена за безготовинско работење и која обезбедува идентификација на учесникот во игрите на среќа со примена на специјална читачка и влезно/излезната единица сместена на местата за играње на уредите за играње и на благајните;

19. Компатибилен терминал е оддалечена деловна станица на приредувачот на играта на среќа од која можат да се спроведуваат програми на НИС со примена на стандардните програми за емулација на терминалите, на стандардните веб прелистувачи (Internet Explorer, FireFox, Chrome и др.) или стандардните мали клиенти (thin client) како на пример NT Terminal Server Client;

20. Кредит е состојба во полза на учесникот во игрите на среќа, прикажана на автоматот за игри на среќа во автомат клуб и казино како број на кредитни поени;

21. Кредитен поен е единица за мерење на влогот во играта на среќа и на исплатите од играта на среќа кај автоматите за игри на среќа во автомат клубот и казиното со точно утврдена вредност која може да ја одбере учесникот во игрите на среќа;

22. Лог значи забелешка на операцискиот систем, на системот за работа со бази, НИС, односно друга заштитна програма за одредена активност на системот;

23. Ливче (тикет, вредносно ливче, исплатно ливче) е вредносен купон опремен со алфанумерички кодови, кои се наменети за уплата и исплата на кредити во автомат клуб и казино и уплата и исплата во уплатно-исплатни места во обложувалници;

24. Ниво на прогресива е поединечен дел на фонд од прогресивата кај кој вредностите на нивоата се поврзани меѓу себе;

25. Пресметковен модел на уред за играње е формула за изготвување на пресметка на одделен уред за играње во обложувалница, автомат клуб и казино, врз основа на броилата на уплатите во играта и на исплатите од играта;

26. Пресметковен период е дефиниран временски интервал во рамките на работното време за кој приредувачот изготвува извештаи за извршени уплати и исплати.

27. Приемник на банкноти ВА (bill acceptor) е уред наместен на местото за играње на АИС кој прима банкноти или ливчиња со различна вредност на валута за играње;

28. Процес на играње е редослед на постапките и дејствијата кои во согласност со прописите, упатствата за спроведување на игрите и правилата на играта на среќа треба да се извршат при приредување на посебните игри на среќа на автоматите за игри на среќа во автомат клуб и казино и компјутерите во обложувалница;

29. Просторија за играње (деловна просторија) е просторија во кој се наоѓаат автоматите за игри на среќа и компјутерите во уплатно-исплатните места;

30. Прогресивен систем е систем кој се состои од еден или повеќе уреди за играње и од соодветна прогресивна надградба;

31. Прогресивна добивка е исплатената вредност на прогресивата по нејзиното активирање;

32. Прогресива е механизам на полнење на прогресивниот фонд со кој е поврзан еден или повеќе уреди за играње и активирање на прогресивна добивка според однапред утврдени правила;

33. РЈР (Progressive jackpot) е броило на пресметковните кредитни поени или вредноста на добивките на прогресивниот систем на поединечен уред за играње исплатени во валута на играње;

34. Регистар е табела на базата на податоци на НИС во која покрај описните податоци се наведени единствените ознаки употребени во табелите на промет и во други табели на НИС кои во НИС ги дефинираат уредите, прогресивните системи, корисници и слични променливи списоци. Во табелите на промет и во други табели регистрите се користат како шифрарници;

35. Резервоар на жетони (hopper) е дел од автоматот за игри на среќа во кој се наоѓа залихата на жетони за исплата;

36. Реализација е вредност на примените уплати за учество во играта на среќа намалена за исплатените добивки од играта на среќа;

37. СБР (сметка на безготовинско работење) е единствена сметка на учесникот во игрите на среќа што ја има за безготовинско работење со употреба на картичка за игра во автомат клуб или казино и која учесникот во игрите на среќа ја отворил врз основа на договор со приредувачот на игрите на среќа и на која со намена за играње времено се ставени парите на учесникот во игрите на среќа и парите што ги стекнал во играта;

38. Системска просторија е просторија во која е сместена компјутерската и другата опрема на НИС;

39. ТИ (Total in) е броило на пресметковни кредитни поени играни на поединечно место за играње;

40. TCL (Ticket clearance) е вкупната вредност на ливчињата утврдена во ВА при празнење на АИС;

41. ТО (Total out) е:

а) броило на пресметковни кредитни поени добиени на поединечно место за играње ако АИС на него ги бележи сите исплати и

б) броило на пресметковни кредитни поени добиени на поединечно место за играње и на него непосредно исплатени, ако АИС ги бележи рачните исплати на високи добивки на други броила;

42. Уред за играње е уред на кој се приредуваат игри на среќа (автомат за игри на среќа во автомат клуб и казино и компјутер во уплатно-исплатно место во обложувалница);

43. Фонд на прогресива е паричен фонд што се полни согласно однапред утврдените правила, а на учесникот во играта на среќа му се исплатува при настанот на активирање на прогресивата, делумно или во целост, согласно правилата на играта;

44. Н (Hopper) е пресметаниот број на жетони во резервоарот (хоперот) на АИС во НИС;

45. СВ (Cash-box) е кутија за собирање на жетони, простор во кој се собираат жетоните ставени во АИС кога резервоарот е полн;

46. СИ (Coins in) е броило на жетони уплатени во АИС;

47. СЛ (Coins clearance) е број на жетони утврден во СВ при празнење на АИС;

48. СО (Coins out) значи броило на жетони исплатени од АИС;

49. СТС (Coins to cash-box) е броило на жетони на АИС пренасочени во СВ и кое може да ја вклучува и во жетони искажаната вредност на примените банкноти;

50. СС (Credit cancel) е броило на пресметковни кредитни поени кои за АИС биле исплатени на благајна и не биле заведени во броилата ЈР или РЈР и

51. Шифрарник е табела на базата на податоци на НИС во која покрај описните податоци се наведени единствените кодови (шифри) употребени во прометните и други табели на НИС, кои во НИС ги дефинираат видовите на настани, трансакции, процеси и броила.

Член 3

НИС на приредувачите на игри на среќа го сочинуваат:

- базата на податоци во која се вклучени уредите за играње на интегрираниот информациски систем и податоци за секоја поединечна уплата и исплата;
- апликациите, опремата и датотеките со регулаторните параметри кои обезбедуваат собирање односно внесување на тие податоци;
- апликации кои овозможуваат увид во податоците;
- апликации кои од податоците изготвуваат прегледи, заклучоци и извештаи;
- хардвер и софтвер (апликациите) сместени кај приредувачот на игри на среќа за поврзување со информацискиот систем на Управата за јавни приходи и
- податоци за поединечни уплати и исплати добиени од уредите за играње пренесени во датотеки во XML формат.

Член 4

НИС на приредувачите на игри на среќа се поврзува со информацискиот систем на Управата за јавни приходи со цел да се обезбеди:

- следење и анализирање на процесот на играње на секој поединечен уред за играње;
- увид, избор и преземање на податоците од базите на податоци на НИС и на други записи и нивен пренос преку телекомуникациска врска на информацискиот систем на Управата за јавни приходи;
- утврдување на пресметката на поединечен уред за играње во однос на уплатите и исплатите;
- утврдување на пресметката на поединечен уред за играње според броилата на уплатите во играта и на исплатите од играта;
- утврдување на пресметка на автомат клуб, казино односно на уплатно-исплатните места во обложувалница;
- проверка на веродостојноста на прикажаните пресметки;

- утврдување на соодветноста и усогласеноста на постапките со внатрешните акти со кои се уредува НИС, прописите со кои се уредуваат игрите на среќа и техничките стандарди од областа на информациските системи;

- следење и утврдување на отстапувањата од сертифицираните особини на уредите за играње врз основа на податоците забележани во НИС (процент на враќање, статистика на паднати броеви и др.),

- преглед на сите записи за настаните на уредите за играње, за благајничките трансакции поврзани со процесот на играње, за вредностите на броилата, на резултатите од броење, шифрите, регистрите, како и на записи за пристапи до системот, програмите и податоците;

- преглед на дневните и месечните пресметки на уредите за играње како и на дневните и месечните извештаи на благајничкото работење;

- непосредно приклучување од оддалечена локација со компатибилен терминал;

- следење и утврдување на соодветноста на приклучувањето на уредите за играње;

- преглед на сите поединечни уплати и исплати на уредите за играње;

- преземање на податоци за поединечни уплати и исплати добиени од уредите за играње пренесени во датотеки во XML формат и

- увид за евентуална поврзаност и размена на податоци на НИС на приредувачот со други компјутерски системи во земјата и странство.

Член 5

Податоците во НИС на приредувачите на игри на среќа треба да бидат:

- точни и вистинити, и да го отсликуваат фактичкото одвивање на процесот на играње на уредот за играње;

- заштитени од неовластен пристап и

- достапни на Управата за јавни приходи преку телекомуникациската врска со која се овозможува увид, избор и пренос на избраните податоци на компјутерскиот систем (читачки пристап).

Регистри и шифри во НИС

Член 6

Шифрите на настаните, пораките и броилата кои се бележат во регистрите на НИС треба да бидат унифицирани за сите верзии на истиот систем.

Ако НИС се состои од повеќе функционални делови со одделени регистри односно шифри кои меѓу себе се различни, а се однесуваат на истите уреди, прогресивните системи и игри, во НИС треба да постои единствено поврзување меѓу регистрите или шифрите на поедини функционални делови.

НИС треба да овозможи апликативен преглед и одржување на содржината на регистрите на уредите за играње, прогресивните системи и игрите.

Регистарот на играчи, регистарот на СБР и регистарот на картички за играње треба да бидат дополнително заштитени, чувствителните податоци треба да бидат заштитени од неовластен пристап, критичните податоци (ПИН кодови на картичките, износи на сметки и др.) треба да се чуваат во шифриран облик и да бидат заштитени од неовластена измена.

Чување на податоци во НИС

Член 7

НИС треба да ги чува сите податоци, дневниците и логовите најмалку за последните 60 дена од денот на записот.

Дневните и месечните пресметки за поединечните уреди за играње, по поединечни видови игри и групно, дневните и месечните благајнички извештаи, депозити, подигања и корекции на состојбата на СБР, НИС треба да ги чува најмалку за последните пет години од датумот на пресметката.

Пресметковен период

Член 8

Пресметковниот период треба да биде во границите на работното време.

Во НИС треба да биде утврден пресметковниот период и истиот треба да биде заокружен на цел час во рамките на ист работен ден.

Просторни услови на системската просторија

Член 9

НИС на приредувачот треба да биде сместен во засебна просторија со контролиран пристап. Просторијата треба да биде со посебен влез, заштитена и обезбедена од ризици на кражба, пожар, поплава и други негативни влијанија. Пристап до системската просторија може да имаат само лицата на кои приредувачот ќе им определи право на пристап.

Исправност и синхронизација на датумот и на времето

Член 10

Во НИС треба да постои механизам за обезбедување на точноста на датумот и времето и синхронизација на истите меѓу одделните функционални делови на НИС и интерфејсите на НИС вградени во уредите за играње.

Отстапување на времето од ставот 1 на овој член не треба да е поголемо од 30 секунди.

Член 11

НИС треба да биде во функција и достапен за следење 24 часа дневно, седум дена во неделата.

По исклучок е дозволено отстапување од времето за функционирање на НИС заради непредвидени дефекти и итни работи на одржување. Времето на нефункционирање на НИС не треба да надмине четири дена во една календарска година.

Пристап на Управата за јавни приходи до НИС

Член 12

Управата за јавни приходи треба да има непречен пристап до НИС кој ќе овозможи размена на податоци 24 часа дневно, седум дена во неделата.

Член 13

За пристапот на Управата за јавни приходи до НИС на приредувачот се користи VPN MPLS (Virtual Private Network Multiprotokol Label Switching) конекција. Подесувањето на комуникациската опрема се врши во соработка со администраторот на НИС кај приредувачот.

Член 14

Во функција на следење и надзор на НИС, Управата за јавни приходи може да инсталира софтвер за управување и мониторинг на настани кај приредувачите.

Непрекинато напојување

Член 15

НИС, опремата за поврзување со уредите за играње и опремата за поврзување со Управата за јавни приходи треба да бидат приклучени на системот на непрекинато напојување кој во случај на испад на мрежното напојување овозможува непрекинато функционирање или нормално завршување на работа.

Грешки, дефекти и нефункционирање на НИС

Член 16

Во случај на нефункционирањето на НИС, односно при дефект или грешка, податоците складирани во НИС треба да бидат зачувани, а по отстранување на дефектот или грешката, НИС треба да овозможи преземање и вчитување на податоците кои во моментот на настанувањето на дефектот или грешката не биле преземени од информацискиот систем на Управа за јавни приходи.

Во случај на дефекти на дел од опремата или на телекомуникациската врска, на интерфејсот на уредите за играње и во случаи кај кои пропишаното бележење на броилата и на настаните на уредите за играње не е можно, а при продолжување на играње на нив би дошло до губење или до неточност на податоците односно до несоодветен запис или неправилности на уредите за играње, до отстранувањето на дефекти треба да се оневозможи играње т.е. уплата на нив. Грешката, дефектот или нефункционирањето на уредот се евидентира во дневникот за работа на НИС.

Член 17

За прекини на работата на НИС се води дневник, во кој треба да бидат внесени следните податоци:

- опис на интервенцијата или на грешката;
- времето кога дошло до интервенција или грешка;
- име и презиме на лицето што ја открило грешката односно дефектот;
- име и презиме на лицето што ја извршило интервенцијата односно отстранило грешката и
- време кога е отстранета грешката односно дефектот.

Поврзување и потребна документација за поврзување на НИС со ИС

Член 18

Приредувачите на игри на среќа за да го поврзат НИС-от со информацискиот систем на Управата за јавни приходи треба да достават:

1. Корисничко упатство на софтверот/ите во НИС.
2. Техничка документација на НИС која ги содржи следните податоци:
  - локацијата (адресни податоци) каде се наоѓа НИС на приредувачот на кој се поврзани сите уреди за играње;
  - податоци за производителот, назив, вид и верзија на НИС;
  - податоци за лицето одговорно за функционирањето на НИС и за лицето за контакт од приредувачот;
  - конкретна листа на уреди за играње, податоци и програми до кои Управата за јавни приходи пристапува и кои на Управата за јавни приходи и обезбедуваат реализација на исполнувањето на барањата од Правилникот;
  - список на сите датотеки кои содржат конфигурациски параметри, вклучително имињата, точната локација, датумите на датотеките, нивните големини и краток опис на функционалноста;
  - податоци за пристап на Управата за јавни приходи до НИС кои ги вклучуваат ИП адресата на рутерот, ИП адреси на серверите до кои се пристапува, ИП адреса на огнениот ѕид (firewall) доколку го има, имињата на инстанците на базите на серверите до кои се пристапува, наведување на TCP и UDP порти преку кои се врши пристап до базите, имињата и локацијата на програмите за пристап на Управата за јавни приходи и на евентуалните други податоци потребни за спроведување на пристапот и на поврзувањето;
  - опис на опремата од членот 13 од правилникот која на страната на приредувачот на игри на среќа е потребна за изведување на пристапот;
  - опис на оперативните системи на серверите во НИС и назив на производител на базата на податоци и структура на податоците на базата и
  - податоци за пресметковниот период на приредувачот.

Доколку приредувачот изврши измени на корисничките упатства на НИС треба до Управата за јавни приходи да достави и техничка документација за измените во НИС.

Доколку приредувачот изврши измени на НИС треба до Управата за јавни приходи да достави:

- измени на техничката документација или изменета техничка документација;
- опис на функционалните измени и на измените што се однесуваат на оперативниот систем или системот за управување на базата на податоци, програмите, протоколите и комуникациите кои влијаат на структурата, содржината, исправноста, веродостојноста, доверливоста и пристапноста на податоците и
- опис на измените во структурата на податоците на базата.

Член 19

Приредувачот на игри на среќа во обложувалница покрај документацијата наведена во член 18 од овој правилник треба да доставува и:

- податоци за оперативните системи и апликативниот софтвер кој е во употреба;
- податоци за начинот на поврзување на компјутерот/ите од уплатните места со НИС и
- податоци за процесот на ажурирање на податоците во базата на податоци.

Член 20

Приредувачот на игри на среќа во автомат клуб и казино покрај документација наведена во член 18 од овој правилник треба да доставува и:

- податоци за апликативниот софтвер кој е во употреба;
- податоци за начинот на поврзување на АИС со НИС и
- податоци за процесот на ажурирање и техничките карактеристики на базата на податоци.

Кориснички пристап до НИС

Член 21

Корисничкиот пристап до податоците, дневниците и логовите треба да се врши преку програмите на НИС.

Корисниците можат да пристапуваат до НИС само преку системската програмска опрема за пријавување и авторизација на пристапот која треба да биде одделно заштитена од неовластени пристапи и зафати, не треба да се исклучи или заобиколи. Сите табели со лозинки во базата на податоци треба да се чуваат во шифриран облик во заштитени датотеки, пристапни само за системот за пријавување, авторизација и администрација.

Член 22

Корисниците имаат пристап до НИС само преку системот на индивидуална пријава. Корисничкото име треба да е единствено и да го дефинира корисникот.

Може да се употребуваат и групни кориснички имиња за потребите на одржување или надзор од оддалечена локација, ако со системот на пријавување на оддалечената локација е обезбедена единствена идентификација на корисникот.

Член 23

Во врска со корисничкиот пристап, НИС треба да бележи:

- пријавување и одјавување на корисниците (датум, време, корисник, влезна точка);
- неуспешни обиди на пристап (датум, време, корисник, влезна точка);
- пристап или обид за пристап до НИС преку мрежа односно преку комуникациски линии (датум, време, влезна точка) и
- обиди на корисници за вршење на неовластени активности (датум, време, корисник, влезна точка).

Пренесувања на податоци на други системи

Член 24

Податоците собрани во НИС може да се пренесуваат на други компјутерски системи или во други бази на податоци, но не и обратно.

Пристап до податоци, програми, логови

Член 25

Администраторот на НИС доделува овластувања за пристап во зависност од задолженијата на корисникот. Корисникот има пристап само до податоците и програмите на НИС за кои е задолжен и кои му се потребни за вршење на неговата работа на начинот кој одговара на неговите овластувања.

Рачно внесување и корекции во базата на податоци на НИС

Член 26

Сите рачно внесени податоци што се впишуваат во базата на податоци вклучително и исправките треба да се бележат така што од записот да се гледа кога и кој ги внесувал. Кај промените треба да се гледаат и старата и новата вредност, а кај промените на СБР и причината за корекција и лицето кое ја авторизирало.

Во базата на податоци треба да постои систем кој води целосна историја на сите измени. До структурите во кои се води ваквата историја, системот, односно сите корисници треба да имаат само привилегии за внесување (insert), а да немаат привилегии за бришење (delete), измени (update) или читање (select, read). Исклучок од ова правило е само администраторот на базата на податоци.

Други програмски (софтверски) алатки во НИС

Член 27

Инсталација и употреба на други програмски алатки за администрација на податочната база на НИС кои овозможуваат пристап до податоците се врши само доколку:

- ги употребува само персоналот овластен за администрирање на базата на податоци;
- употребата на алатките се бележи;
- во случај на зафат во податоците на системот остануваат ревизиски траги и
- постои внатрешна контрола на проверување на употребата на алатките и на прегледување на ревизиските траги кое овозможува откривање на зафати во податоците.

Не треба да се инсталираат и употребат други програмски алатки за непосреден пристап до базата на податоци на НИС кои овозможуваат бришење, менување, додавање или вметнување на податоци.

Пресметковен модел на АИС

Член 28

За секој АИС треба да постои пресметковен модел во НИС. Пресметковниот модел треба да овозможува правилно пресметување на АИС врз основа на забележаните броила на уплати во игри и на броила на исплати од игри.

Регистар на АИС

Член 29

НИС треба да води регистар на АИС во кој се впишани:

- единствениот идентификациски број на автомат клубот и казиното;
- единствен идентификациски број на АИС и
- датум и време за почетокот на важност.

Член 30

НИС треба да води хронологија на измените во регистарот на АИС каде што кон записите од регистарот е додаден датумот и времето на измената.

Број за евиденција на АИС

Член 31

При вклучувањето во НИС, АИС во деловната единица добива единствена идентификација (број на евиденција) која ја задржува за сето време на употреба. Единствената идентификација треба во НИС да овозможува следење на АИС без оглед на подоцнежните менувања на конфигурациите, на надградби, на зафати за одржување и преместување на АИС.

Поврзаност на НИС со АИС

Член 32

НИС со АИС комуницира според програмскиот протокол кој е заеднички за НИС и за АИС и кој на НИС му овозможува собирање на податоци без загуба и без грешки во реално време. На тој начин треба да се собираат податоците за вредностите на апсолутните електронски броила за пресметување, за одигран број на игри и други податоци.

НИС треба да обезбеди правилно бележење на бараните електронски броила вклучително и тогаш кога на АИС ќе му се исклучи напојувањето или ако се прекине врската меѓу интерфејсот на АИС и серверот на НИС. При исклучено напојување на АИС или при прекината врска со АИС, кога серверот на НИС не може да ги отчитува бараните периодични броила од АИС, треба да се забележат последно отчитаните вредности на броилата. Во случај да интерфејсот на АИС при прекинувањето на врската со серверот на НИС не може повеќе да обезбеди правилно бележење на броилата и на настаните од член 33 став 1 од овој правилник, треба да ја блокира работата на АИС.

Комуникацијата со АИС во безготовинското работење кај валидација на ливчињата и на картичките за играње и со опремата која за таа намена е инсталирана на АИС и во благајните треба да се одвива на безбеден и заштитен начин.

Бележење на броила и настани

Член 33

НИС кај АИС треба:

1) да ги следи и во дневникот на настани да ги бележи сите настани на поединечниот АИС и тоа:

- добивка (датум, време, број на пресметковни кредити, износ, АИС);
- добивка ЈР (датум, време, број на пресметковни кредити, износ, АИС);
- добивка РЈР (датум, време, износ, АИС, идентификација на прогресивата);
- бришење на кредитот СС (датум, време, број на пресметковни кредити, износ, АИС);
- барање за рачна исплата (датум, време, број на пресметковни кредити, износ, АИС);
- прием на банкнота (датум, време, износ, АИС);
- прием на ливче (датум, време, идентификациски број на ливчето, вид на ливче, износ, АИС);
- издавање на ливче (датум, време, реден број на ливчето на АИС, идентификациски број на ливчето, вид на ливче, износ, АИС);
- прием на картичка за играње (датум, време, АИС, број на картичка);
- одбивање на картичка за играње (датум, време, АИС, број на картичка, причина);
- временна блокада на картичката за играње (датум, време, АИС, број на картичка);
- отстранување на картичката за играње (датум, време, АИС, број на картичка);

- пренос на пари од сметката на играчот на АИС кај безготовинското работење (датум, време, износ, АИС, број на СБР);
- пренос на кредитот од АИС на сметката на играчот кај безготовинското работење (датум, време, износ, АИС, број на СБР);
- грешка при пренос на или од СБР на играчот кај безготовинското работење (датум, време, АИС, број на картичка, причина);
- полнење на АИС (датум, време, број на жетони при полнење, АИС);
- празнење на СВ (датум, време, очекуван број на жетони при празнење на СВ, АИС),
- празнење на резервоарот за жетони (датум, време, очекуван број на жетони при празнење на резервоарот на жетони, АИС) и
- празнење на ВА (датум, време, очекуван број на банкноти, очекуван износ на банкноти, АИС).

2) да ја следи вредноста на броилата на АИС по места за играње и тоа:

- секоја промена на состојбата на броилата на пресметковниот модел (ТП, ТО, ЈР, РЈР), на броилата СС, СО, СТС и GM на АИС и пресметаната состојба на бројот на жетони во резервоарот (хоперот Н);
- секоја промена на броилата на примачот на банкноти (вкупен број на банкноти, вкупна вредност на банкноти и вкупна вредност на примените ливчиња);
- секоја промена на броилата на печатарот на ливчиња (вкупен број на издадени ливчиња, вкупна вредност на издадени ливчиња) и
- секоја промена на броилата на безготовинскиот пренос на средства (АFTI, AFTO).

3) да го следи и бележи зголемувањето на вредноста на фондот и на нивоата на прогресивата (датум, време, ID на прогресивата, износ);

4) да ги следи сите состојби на поединечен АИС и да ја внесува секоја промена на состојбата во дневникот на настани и тоа:

- вклучувањето на напојувањето (датум, време, АИС, состојба);
- исклучувањето на напојувањето (датум, време, АИС, состојба);
- воспоставувањето на поврзувањето на АИС во НИС (датум, време, АИС, состојба) и
- прекинувањето на поврзувањето на АИС во НИС (датум, време, АИС, состојба).

5) да ги следи и бележи во дневникот на настани сите зафати во АИС (дури ако АИС нема напојување) и тоа:

- отворањето на врати на АИС, ВА (датум, време, АИС, врата, состојба) и
- затворањето на врати на АИС, ВА (датум, време, АИС, врата, состојба).

б) да ги детектира и бележи другите значајни настани и грешки на АИС во случај АИС да ги јавува и тоа:

- бришењето на броила (датум, време, АИС);
- измената на конфигурациите (датум, време, АИС, опис) и
- грешка откриена при функционирањето (датум, време, АИС, код на грешката, опис).

Записите во дневникот на настани од точките 1, 4, 5 и 6 од ставот 1 на овој член покрај податоците наведени кај поединечните настани треба да содржат и единствена редна ознака на записот.

Член 34

НИС треба апсолутните вредности на електронските броила од членот 33 точка 2) алинеја 1 од овој правилник да ги отчита и да ги бележи во дневникот за попис на броилата периодично на цели часови, на крајот на пресметковниот период и на значајните настани на АИС. Значајни настани се: добивка, ЈР, СС, РЈР, отворање на врати на АИС, празнење на резервоарот за жетони и празнење на резервоарот на банкноти. Се бележи датумот, времето, АИС, настанот и броилата: ТП, ТО, СС, ЈР, РЈР, СТС, броило на вкупна вредност на банкнотите и GM.

Прогресивен систем и регистар на прогресиви

Член 35

НИС треба да содржи регистар на прогресивите со податоците за конфигурацијата на секој одделен прогресивен систем кои треба да овозможуваат проверување на висината на прогресивната добивка врз основа на броилата на АИС забележани во НИС.

Регистарот на прогресиви вклучува:

- 1) единечна ознака на прогресивата (ID на прогресивата);
- 2) податоци за карактеристиките на прогресивата и тоа:
  - вид (С = сопствена, З = заедничка);
  - тип (И - добивката ја одредува исходот од играта, К - добивката ја одредува контролерот, ИК - добивката е комбинација на исходот од играта и на случајниот процес на контролерот);
  - фонд (ознака на фондот) и
  - ниво (број на нивото);
- 3) почетна вредност;
- 4) основен процент на зголемување (раст);
- 5) гранична вредност;
- 6) процент на раст по надмината граница на вредноста;
- 7) процент на раст на сокриена прогресива;
- 8) име на прогресивата;
- 9) датум и време на почетокот на важноста и
- 10) датум и време на престанокот на важноста или ознака дека прогресивата повеќе не е активна.

Член 36

НИС треба да го запишува настанот на сите прогресивни добивки кои надминуваат износ од 10.000 денари. Запишување на пониските прогресивни добивки е потребно само кај добивките кои не се запишуваат на пресметковните броила на АИС.

НИС треба да запишува зголемување на вредноста на фондот на прогресивата за секој цел час и на крајот на пресметковниот период за сите прогресивни системи кај кои прогресивните добивки не се запишуваат на пресметковните броила на АИС. Се бележат и датумот, времето, ID на прогресивата и износот.

Член 37

АИС може да биде вклучен само во еден прогресивен систем.

Во прогресивен систем можат да бидат вклучени само АИС кои можат да обезбедат бележење на висината на фондовите, на нивоата на прогресивата и да го соопштуваат настанот на прогресивната добивка во НИС. АИС вклучени во прогресивен систем со повеќе фондови и нивоа треба покрај висината на добивката да го соопштуваат и фондот и нивото во НИС (идентификација на прогресивата: ID на прогресивата, ознака на фондот, број на нивото).

Електромеханички АИС

Член 38

За електромеханичките АИС во НИС покрај настаните утврдени во член 33 од овој правилник треба да се бележат и:

- подигањето и спуштањето на капакот за заштита од непосреден пристап до електромеханичкиот генератор на случаен губиток односно губење на електромеханичкиот дисплеј (датум, време, АИС, настан) и

- губитокот од играта кај електромеханичкиот генератор на случаен губиток (датум, време, АИС, ознака на електромеханичкиот генератор, исход од играта).

Во случај кога кај електромеханичките АИС се бележат податоците од ставот 1 на овој член за секое место на играње, податоците за датумот и времето што се однесуваат на ист настан треба да бидат идентични.

Член 39

За електромеханичкиот АИС треба НИС да забележи секоја одиграна игра заедно со влогот и добивката на поединечното место за играње (датум, време, АИС - место за играње, ознака на електромеханичкиот генератор, влог, добивка).

Измени во регистрите при извршени измени во АИС

Член 40

При извршена измена на карактеристиките на АИС, при преместувањето на АИС, при негово отстранување или при поставување на нов АИС треба пресметковниот модел, регистарот на АИС, хронологијата на регистарот на АИС и регистарот на прогресивата треба да биде усогласен со измените веднаш по завршената измена. Податоците во тие регистри треба точно да го даваат датумот и времето на престанокот на важноста на старите и на почетокот на важноста на новите карактеристики на АИС односно на прогресивните системи.

Кај измените на податоците и на регистрите од ставот 1 на овој член:

- во АИС во пресметковниот ден смее да има само една листа на важечките вредности;
- во еден пресметковен ден за АИС во сила може да биде само еден пресметковен модел и

- новонаместениот АИС треба да добие нова единствена интерна ознака во НИС.

Извршените измени во регистрите од ставот 1 на овој член не смеат да влијаат на правилноста на приказот на претходните податоци забележани во НИС.

Безготовинско работење

Член 41

При отворањето на СБР и при првото издавање на картичка за играње на играчот треба во НИС за безготовинско работење да ги забележи следните податоци:

- бројот на доделената СБР;
- датумот и времето на отворањето на СБР;
- месецот и годината на истекнувањето на важноста на СБР;
- бројот на издадената картичка за играње;
- датумот и времето на издавањето на картичката за играње;
- статусот на важноста на картичката за играње и
- заштитниот код за употреба на картичката за играње (ПИН) во шифриран облик.

При поништување на картичката за играње во делот од НИС за безготовинско работење, во делот кој се однесува на картичките за играње, треба да ја обележи картичката како неважечка и да забележи најмалку датум и време на поништувањето.

Ако картичката за играње содржи и податоци за состојбата на пари во СБР, состојбата на парите забележана на неа треба да се совпаѓа со состојбата на парите забележани во НИС. Употребата на картичката за играње кај која забележаната состојба на СБР не одговара на состојбата забележана во НИС треба да се блокира.

Извештаи од автомат клубови и казина

Член 42

НИС треба да содржи програми за изработка на дневните и месечните извештаи за уплатите и исплатите поврзани со процесот на играње и тоа заеднички извештаи и извештаи по АИС, односно места за играње.

НИС треба да ги содржи програмите за изготвување на дневните и месечните извештаи за пресметка врз основа на електронски броила на пресметковниот модел забележани во НИС и тоа заеднички извештаи и извештаи по АИС.

НИС треба да содржи програми за изготвување на дневните и месечните извештаи за работењето со уплатни и исплатни средства забележани во НИС и тоа заеднички извештаи и извештаи по АИС.

Дневните и месечните извештаи треба да бидат затворени и дефинитивни најдоцна за шест часа од завршувањето на пресметковниот период.

НИС треба да ги содржи програмите за изготвување на периодични пресметки од ставовите 1, 2 и 3 на овој член, кај кои во барањето за изготвување на извештај се утврдува периодот на известување прецизно на пресметковниот период.

НИС треба да содржи програма за изготвување на периодичен извештај за функционирање на АИС кој покрај податоците за периодот ги вклучува и идентификациите на АИС, износот на уплатите со средства за уплата, износот на полнење, износот на празнење, износот на рачни исплати, износот на исплати со исплатни средства, износот на пресметка (win), теоретскиот процент на враќање, фактички процент на враќање. Наместо процентот на враќање извештајот може да содржи процент на задржување (hold).

НИС треба да содржи програма за изготвување на детални дневни и месечни извештаи за корекциите од рачно внесените податоци што се пишуваат во базата на податоци.

Регистар на компјутери

Член 43

НИС треба да вклучува регистар на компјутерите во уплатно-исплатните места во кој се впишани следните податоци:

- единствениот идентификациски број на уплатно-исплатното место и
- единствениот идентификациски број на компјутерот.

Член 44

НИС треба да води хронологија на измените во регистарот на компјутерите каде што кон записите од регистарот е додаден датумот и времето на измената.

Број за евиденција на компјутерите

Член 45

При вклучувањето во НИС компјутерот во уплатно исплатно место во обложувалница добива единствена идентификација (број на евиденција) која ја задржува за сето време на употреба. Единствената идентификација треба во НИС да овозможува следење на

компјутерот во обложувалница без оглед на подоцнежните менувања на конфигурациите, надградби на софтвер и хардвер, зафати за одржување и преместување на компјутерот.

Поврзаност на НИС со компјутерите

Член 46

НИС на обложувалниците со компјутерите во уплатно/исплатните места комуницира според комуникациски протоколи кои на НИС му овозможуваат собирање на податоци без загуба и без грешки во реално време. На тој начин треба да се собираат податоците за вредностите на уплатите и исплатите, сериски број на тикетот, код на тикетот (доколку има), датум и време на уплата на тикети и исплата на добитните тикети и други податоци. Во случај кога има прекин на врската помеѓу компјутерот/ите и НИС на приредувачот на игри на среќа треба да се забрани секаква уплата и исплата од тој/тие компјутер/и.

Комуникацијата на компјутерот со НИС на приредувачот треба да се одвива на доверлив, безбеден и заштитен начин.

Извештаи од обложувалници

Член 47

НИС треба да содржи програми за изработка на дневните и периодичните извештаи за уплатите и исплатите од секој компјутер поединечно како и збирни извештаи од сите компјутери во едно уплатно-исплатно место.

НИС треба да овозможи генерирање дневен и периодичен извештај за добитните тикети и исплатените тикети од добитните тикети.

НИС треба да содржи програма за изработка на вкупен збирен извештај на месечна основа за вкупно примените уплати и вкупно исплатените добивки од сите компјутери во рамките на сите уплатно-исплатни места на приредувачот на игри на среќа.

НИС треба да изготвува дневен извештај за сторнирани тикети со податок за датум и време на уплата, висината на износот на уплатата, како и време на извршено сторнирање.

Дневните извештаи треба да бидат достапни за информацискиот систем на Управата за јавни приходи најдоцна за шест часа од завршувањето на пресметковниот период.

Член 48

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 20-34799/6
5 декември 2012 година
Скопје

Министер за финансии,
м-р **Зоран Ставрески**, с.р.